

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

32. De mixtura Figurarum, cum loco enumerationis, & quibus ornamentis
amet vestiri.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

emptas, in quibus ipsa illa quæ lucet varietas, subditis medicamentis in similitudinem verè coloratur: Video istic mentas, & æstimatum lignum senatoris censu, eo pretiosius quo illud in plures nodos arboris infelicitas torfit: Video istic crystallina, quorum accendit fragilitas pretium: Omnium enim rerum voluptas apud imperitos, ipso quo fugare debet pretio, crescit: Video murrhina pocula: Parum scilicet luxuria magni fuerat, nisi quod vomant, capacibus gemmis inter se propinare: Video vitiones non singulos singulis inauribus comparatos: (iam enim exercitata aures oneri ferendo sunt:) Iunguntur inter se, & in super alij binis superponuntur. Non satis muliebris infania viros subiecerat, nisi bina aut terna patri- monia auribus singulis pependissent. Video sericas vestes, si vestes vocandæ sunt, in quibus nihil est quo defendi corpus, aut denique pudor, possit: quibus sumptis mulier, parum liquidd nudam se non esse iurabit. Hæc ingenti summa ab ignotis etiam ad commercium gentibus accesserunt, ut matronæ nostræ, ne adulteris quidem plus suo in cubiculo, quam in publico ostendant, &c.

Parum igitur, si dixisset, video luxum huius civitatis profusissimum; singulas partes, & adiuncta luxus excutit: unde vis & amplitudo huius orationis. Sed Nonnus Dionysius 4. Cadmi pulchritudinem à singulis partibus colligit:

Οἷα ἐγὼ παλάμῃ ρόδου δακτυλον, ἄδον
ὀπικύω

Ἡδὺ μελισσίσσας, ἐρωτικὰ δὲ προσά-
πῃ

Ὡς ρόδα φοινίσσῃ παρήϊες, ἀκροραῖ
δὲ

Δίχροα χιονίων ἀμαρύσεται ἴχνια ταρ-
σῶν.

Et cætera, quæ in thesauro Græcæ poeseos attuli, & interpretatus sum.

Longè alio modo Lactantius, Dominicæ crucis acerbiter, à singularum partium cruciatu exaggerat:

Vertice ad usque pedes me lustra . . en aspice cri-
nes

Sanguine concretos, & sanguinolenta sub
ipsis

Colla comis, spinisque caput crudelibus han-
stum:

Vndiq; diua pluens viuum super ora cruo-
rem:

Compress' speculari oculos, & luce caren-
tes,

Afflicta;que genas: arentem suspicis lin-
guam,

Felle venenatam, & pallentes funere vul-
tu.

Cerni manus clavis factas, tracto, quo lacer-
tas:

Atque ingens lateri vultus: cerne indo fluo-
rem

Sanguineum, fessique pedes, artusque cruin-
tos:

Fl. de genu, lignumque Crucis venerabile ado-
ra

Non alio modo Seneca direptionem urbis amplificat: *Vires in consilio sunt*; velut signo ad permiscenda omnia dato, non igni, non ferro abstinetur, soluta legibus scelera sunt; nec religio quidem, quæ inter arma hostili supplices tenet, vllum impedimentum est ruentium in prædam. Hic ex privato, hic ex publico, hic ex profano; hic sacra rapit, hic effringit, hic transilit; hic non contentus angusto itinere, ipsa quibus arceatur, evertit, & in lucrum ruinâ vertit; sic sine cæde populatur, hic spolia cruenta manu portat, nemo non fert aliquid ex altero: & Hieron. epist. 8. lib. 1. de sene centenario. Oculi puro lumine vigent, pedes imprimunt certa vestigia, auditus penetrabilis, dentes candidi, vox sonora, corpus solidum, & succi plenum: cani cum rubore discrepant, vires cum ætate dissentiant: non calidi acumen ingenij frigidus sanguis obrundit, non contractam rugis faciem aiata frons exasperat: non denique tremula manus per curuos cæta apices errantem stylum ducit.

Quid moror? omnes ferme descriptiones, & amplificationes hunc locum includunt.

De mixtura figurarum, cum loco enumerationis, & quibus ornamentis amice vestiri.

CAPVT XXXII.

NEque verò satis est huius loci vim nosse & opportunitatem, nisi intelligas quibus temperari debeat coloribus, quibus ornamentis excitari.

Amat

Sen. l. 7. di
benef. 6. 27

Amar igitur imprimis tractati per anaphoras, quod exemplum Seneca superius allatum satis indicat. Addam & aliud, ex quo facile quisque discernere poterit, quo artificio longior partium enumeratio tractanda sit, ut bladius, & alacius influat: (Alius libidine insanit, alius abdomini feruit, alius lueri torus est, alius ceca ambitione in gladios ruente.) Iam, ne tardiu afferat eadem vox nimis repetita, immutat. (Adjice torporem mentis, ac senium, & huic contrariam inquieti pectoris agitationem, tumultusque perpetuos; adice extimationem sui nimiam; & tumorem, ob quem contemnendus est, insolentem: iterum variat) Quid contumaciam in peruersa nitentium, quid leuitatem semper aliud transilientem loquar! (nec satis) Huc accedat temeritas praecipis, & nunquam fidele consilium daturus timor, & mille errores, quibus volumur, audacia tumidissimorum, discordia familiarissimorum, & publicum malum, incertissimis possidere, fastidire possessa, quae consequi posse spes non fuit.) Haec optima variandi ratio.

Alius ornandi modus est per distributionem, cum vaequaque enumeratarum partium suo proprio verbo concluditur.

Sic eleganter Cyprianus de laude martyrij. Si iustus es, & Deo credis, quid pro eo sanguinem fundere metuis, quem pro te toties passum esse cognoscis? in Ilaia sectus, in Abel occisus, in Isaac immolatus, in Ioseph venundatus, in homine crucifixus. Tum disertissime Augustinus de laude Charitatis. Charitas in Abel per sacrificium laeta, in Noe per diluuium secuta, in Abraham peregrinatione fidelissima, in Moyses inter iniurias lenissima, in David tribulationibus mitissima, in tribus pueris blandos ignes innocenter spectat, in Machabaeis seuos ignes innocenter tolerat, casta in Susanna supra virum, in Anna post virum, in Maria praeter virum, libera in Paulo ad arguendum, humilis in Petro ad obediendum, humana in Christianis ad consistendum, diuina in Christo ad ignoscendum.

Tertius modus est per subiectionem, cum qua huic loco frequens, & penes necessarium commercium, maxime cum obiectiones remouendae sunt. Sic Cicero in oratione de prouincijs Consularibus. Nam ipse Caesar, quid est, cur in prouincia commorari velit? amicitias cum, credo, locorum, urbium pulchritudo, hominum, nationumque illarum humanitas, & lepos, victoriz cupiditas, finium

Imperij nostri propagatio retinet: Sic per subiectionem causas omnes exponit.

Deinde ad singula responderet, seruato eiusdem ordinis tenore. Quid illis terris asperius? quid incultius oppidis? quid nationibus immanius? quid potest tot victorijs praestabilius? quid Oceano longius inueniri potest? An reditus in patriam habet aliquam offensionem? utrum apud populum, a quo missus est? an ad Senatum, a quo ornatus est? an dies auget eius desiderium? an magis obliuionem? an laurea illa magnis periculis parata, amittit longo intervallo viriditatem?

Quartus per congeriem, cum qua magnam habet affinitatem, cum praesertim utrumque ad amplificationem sit natum.

Huiusmodi est ex prima Catilinaria exemplum.

Quid enim Catilina est, quod te iam in hac urbe delectare possit? in qua nemo est, cui istam coniurationem perditorum hominum, qui te non metuat, nemo qui te non oderit? Quae nota domesticae turpitudinis non iniusta vitae est? quod priuatarum rerum dedecus non haeret infamiae? quae libido ab oculis? quod facinus a manibus nunquam tuis? quod flagitium a toto corpore abfuit? cui tu adolescentulo, quem corruptelatum illecebris irretisses, non ad audaciam ferrum, aut ad libidinem facem praetulisti? Quid verò nuper, cum morte superioris vxoris, nouis nuptijs domum vacuum fecisses, nonne etiam alio incredibili scelere hoc scelus cumulasti? quod ego praetermitto, & facile patior sciri, ne in hac ciuitate tanti facinoris immanitas, aut extitisse, aut non vindicata esse videatur; praetermitto ruinas fortunarum tuarum, quas omnes impendere tibi proximis Idibus senties. Ad illa venio, quae non ad priuatae ignominiam vitiorum tuorum, non ad domesticam tuam difficultatem, ac turpitudinem, sed ad iunnam, atque ad omnium nostrum vitam salutemque pertinet.

Ita congeriem malorum, quae Catilinam partim impeditum, atque obstrictum tenent, partim etiam illi minantur per partium congruam enumerationem expressit. Et Iulianus Imperator, compendio syntagma Libanij commendans, omnes virtutes confectas colligit, partim enumeratione συνθηρισμόν includens, ἡ λόγος, ὡ φρένες, ὡ σύνεσις, ὡ διαίρεσις, ὡ πειρηματα, ὡ ταῖς, ὡ ἀφορμαί, ὡ λεί-

Sen. l. 7. de benef. c. 26.

Cypr. de laud. mar. tyrij pag. 429. Aug. de laud. obay. satu.

Cicero de prouinc. Consula.

Cic. inuol. 1. in Catil.

Μετὰ τὰ ἀειμόνη, ἀσωβή!

Longum esset omnia recensere, satis fuerit dixisse, hunc locum ad omnem amplificationem esse accommodatissimum, & ad tractationem, ornatam, & illustres figuras desiderare.

DE NOTATIONE NOMINVM.

An nomina sint naturæ cœlestis?

Confutatur Zoar, & Rabbin.

CAPVT XXXIIL.

NOBILISSIMAM quaestionem, atque inter principes Philosophos discrepantibus sententijs agitaram, hic locus obiter excutiendâ monet. Si enim quod à Platone dictum est, nomina sunt à natura, tantò plus auctoritatis nominum notatis apud quosque sapientes habitura est. Quae in re nugatoria sunt doctorum Hebræorum sententiæ. Nam (ut cætera omitram) qui de his ipsis arcanis subtilissimè conscriptus est liber Zoar, Adamum refert, cum nomina rebus imponeret, magnam ex ea, quæ florebat rerum scientiâ adhibuisse religionem. Literas enim non quascunque tumultuariè arripuit, sed eas inquisiuit, quæ tactus, & influxus syderum, rei denominandæ ministro, iam ab æterna mente destinatorum, significarent.

Addit præterea mundum ex viginti duabus literis esse constatum, quarum tres tribus elementis, duodecim, Zodiaci signis, septem etiam errantium stellarum orbibus sunt accommodatæ. Has verò vltimo loco numeratas duobus modis pronunciat, acuto scilicet, & remissiori sono. Cum planetas significent in suis domicilijs constitutos, liquidius, & sonantius efferuntur, quod tunc ipsarum stellarum sit vis acrior, & impetus concitator. Quod si easdem, ab ijs, quos assignant Astrologi sedibus petegnantibus planetas exhibere volunt, literas mollius, & languidius pronuntiant, quod res ipsas viribus destitui, & e mortuo veluti vigore tabescere dicunt. Iam verò literæ corporeas rerum creaturarum partes designant, quod sine voce sint, & quasi inter mortuas, puncta verò iisdem affixa, quæ apud Hebræos, vocalium instar obrinent, for-

marum sunt imagines, quibus materia subopte ingenio languida excitatur, & animatur. Denique ad integram ratijs perfectionem adduntur accentus, qui eas quas Physici operatiuas nominant, formas exhibent. Ex quo, qui Hebraica (ut aiunt) nomina liquidè, & accuratè pronunciat, cœlestis & inferioris mundi cœconomiam depingit. Hæc Rabbinorum commenta, quæ ab ijs esse conficta non miror, sed à viris doctis hæc magni fieri & curiosius inuestigari, hoc admiratione magis dignum est. Vigentius, ceterè istas, & alias huiusmodi fabulas, in suis characteribus commemorat, quas non confutat, sed tamen refellere non est ad eum operosum, cum ipsæmet lenissimo ictu impulsæ corruant. Mitto enim quòd hunc syderum tactum inducant, qui Astrologis multarum inepiarum, atque ipsiusmet impietatis fundamentum esse solet: Vnde hoc didicit Zoar, astrorum influxus à certis literis significari, quas Adam, cuique nomini, secundum varios syderum aspectus commodauit?

Quid igitur, cum tantum septem literæ planetis inseruiant, quos in hæc inferiora potissimum influere volunt, ex istis septem literis omnia confectim nomina coalescere oportebit? Sed fingamus nouemdecim literas cœlo tribui & ad significandos syderum varios influxus assumi: quid igitur cæteræ quæ istam stellarum vim non significant, à nominum compositione perpetuò exulabunt, siquidem eas tantum inseri oportet, quæ cum cœlo & syderum tactu commercium habeant? Deinde cum formè omnia ex tribus radicalibus literis apud Hebræos sint constata, trium igitur tantum syderum aspectum patientur omnia, cætera etunt otiosa. Iam, cum iisdem prorsus literis constent nomina, non modò diuersæ sed contrariæ prorsus significationis, aut res easdem natura esse oportebit, aut ceterè inanes istos astrorum influxus. שׁוֹרֵר apud Hebræos significat sanctum esse, idem immundum esse. Vnde שׁוֹרֵרֵי הוֹסֵעַ Hoseæ 4. vers. 14. dicuntur effœminati, & caramiti. Iam quero à Zaore, qui sit ut cum eadem sint literæ, & iisdem syderum influxus ipsis literis alligati, res tamen inter se dissimillimæ sint, ut vna sancta sit, altera omni execratione dignissima.

Postremò, quid literarum nobis mundum fabricat? cur tres tantum literas elementis tribuit? Quartum, aut nullum erit, aut iniquè cum illo actum erit, cui nulla commodata fuerit literula. Denique aut ante istas lit-

Zoarù opi
nòs.

Inepia
Zoarù.

ras.